

Ευχαριστούμε τη Μονή Μαχαιρά για τη βοήθεια που μας παρείχε στη φωτογράφιση της μεγάλης εικόνας του Αγίου Γεωργίου, η οποία σήμερα φιλοξενείται στο καθολικό της Μονής.

Το παρεκκλήσι του Αγίου Γεωργίου

Τα «δάκρυα» της εικόνας, οι μέρες
του '74, το πριν και το σήμερα

Ματαξίδεψε πολύ ο... Άγιος Γεώργιος μέχρι να μαζέψουμε κάποιες πληροφορίες για την ιστορία του μικρού παρεκκλησιού που εδώ και 36 χρόνια βρίσκεται ερειπωμένο –και σήμερα σχεδόν γκρεμισμένο– στη Νεκρή Ζώνη της Λευκωσίας. Όπως σκόρπισαν δεξιά και αριστερά, μετά την εισβολή, οι παλιοί κάτοικοι της ενορίας Αγίου Κασσιανού, στα όρια της οποίας βρίσκεται το εκκλησάκι, έτσι σκορπισμένες είναι και οι εικόνες και τα άλλα του κειμήλια, ακόμα και η καμπάνα του.

Γράφει ο Γιώργος
Κωνσταντίνου

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου, στην περιοχή του Αγίου Κασσιανού, λέγεται ότι πριν την εισβολή είχε πάντα τον πιο όμορφο Επιτάφιο της Λευκωσίας! Τουλάχιστον αυτό υποστηρίζουν οι παλιοί

κάτοικοι της περιοχής. Κτισμένος σε απόσταση ελάχιστων μέτρων από τους ενοριακούς ναούς του Αγίου Κασσιανού και της Παναγίας της Χρυσαινιώτισσας, έστω και αν ήταν παρεκκλήσι, κατείχε σημαντική θέση

στη λατρευτική ζωή των κατοίκων της περιοχής. Καθημερινά στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου τελούσαν Όρθρος και Εσπερινός, και Θεία Λειτουργία τα Σαββατοκύριακα και τις μεγάλες γιορτές. Σύμφωνα με κά-

Ο Σταύρος Ιακώβου, στα 21 του, ενώ απομακρύνει εικόνες από το ναό πριν τον πυρπολήσουν οι Τούρκοι. Στη φωτογραφία κάτω, ο κ. Ιακώβου όταν τον συναντήσαμε στην ταβέρνα του στη Λακατάμια.

τοικούς της περιοχής, ο τελευταίος ιερέας που υπηρέτησε στο ναό, μέχρι τον Ιούλιο του 1974, ήταν ο πάτερ Δωρόθεος, ενώ από τους ψάλτες μάς ανέφεραν το Δαμιανό και το Λουκή τον Ψαρά.

Σήμερα, η εκκλησία κινδυνεύει να κατεδαφιστεί εντελώς, εξαιτίας της άρνησης των κατοχικών αρχών να επιτρέψουν την αναστήλωσή της.

Η αναζήτηση πληροφοριών για το ναό μάς οδήγησε στον κ. Σταύρο Ιακώβου, παλιό κάτοικο της περιοχής, το σπίτι του οποίου βρίσκεται στη Νεκρή Ζώνη, στην οδό Αυτοκράτειρας Θεο-

δώρας στην ενορία του Αγίου Κασσιανού. Τον κ. Ιακώβου τον συναντήσαμε στην ταβέρνα που διατηρεί στη Λακατάμια. Μόλις συναντηθήκαμε, του έδειξα μία φωτογραφία ενός νεαρού άνδρα να κουβαλά στους ώμους του τις εικόνες του Αποστόλου Ανδρέα και της Αγίας Βαρβάρας και να βγαίνει από ένα ναό. Μας την είχαν στείλει από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, όταν τους ζητήσαμε φωτογραφικό υλικό από την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. «Είμαι εγώ...» μου είπε και έκανε παύση. Ήταν 21 χρόνων τότε, υπηρετούσε τη στρατιωτική

του θητεία όταν έγιναν το πραξικόπημα και η εισβολή. Έμειναν και πολέμησαν εκεί, στη γειτονιά τους, σε ένα φυλάκιο που ήταν στημένο πάνω από το σπίτι του. Η ματιά του κοιτούσε στο κενό, όταν η μνήμη του άρχισε να ανακαλεί τις στιγμές που σε λίγους μήνες θα κλείσουν 36 χρόνια: «Στις 10 Αυγούστου μάς ειδοποίησαν οι ειρηνευτές ότι οι Τούρκοι θα πυρπολούσαν το ναό. Μας έδιναν 3-4 ώρες για να απομακρύνουμε τις εικόνες και τα άλλα κειμήλια. Ήμασταν έξι άτομα. Πάντα ευλαβούμε τον Άγιο Γεώργιο. Πήραμε πρώτα τις δικές του εικόνες από την εκκλησία. Τη μεγάλη εικόνα του Αγίου, δεξιά του εικονοστασίου, με το ασημένιο κάλυμμα, χρειαστήκαμε τέσσερα άτομα να τη σηκώσουμε. Αυτή τώρα, μαζί με άλλες από το ναό, βρίσκεται στο Μαχαιρά. Τότε, μετέφεραν τα πάντα στην Αρχιεπισκοπή». Η επόμενη παύση στη διήγηση του Σταύρου Ιακώβου συνοδεύτηκε με δάκρυα στα μάτια: «Πήγα μόνος μου να σηκώσω τη μικρή ξύλινη εικόνα του Αγίου Γεωργίου που ήταν στα αριστερά. Ένωσα ένα ρίγος και αμέσως πρόσεξα ότι το πρόσωπο του Αγίου στην εικόνα ήταν βρεγμένο. Έψαξα να βρω από πού ήρθε το νερό, αλλά δεν βρήκα τίποτε. Τα δάκρυα της εικόνας κυλούσαν κάτω. Τα σκούπισα με το χέρι μου και τη μετέφερα έξω. Μετά, κουβαλήσαμε και τις άλλες εικόνες, ακόμα και την καμπάνα». Από τις παλιές καλές στιγμές στην ενορία, ο κ. Σταύρος θυμάται τη συνάντηση των Επιταφίων στην πλατεία μεταξύ του κήπου του Ορφέα και της αίθουσας Μελίνα Μερκούρη, αλλά και τη λιτανεία της μεγάλης ►

Στο εσωτερικό του νάρθηκα υπάρχουν έντονα χρώματα στους τοίχους, καθώς και πέτρινα διακοσμητικά στοιχεία, που θυμίζουν λατινικά οικόσημα.

εικόνας του Αγίου Γεωργίου κάθε χρόνο στις 23 Απριλίου: «Το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής, όταν συναντιούνταν οι Επιτάφιοι του Αγίου Κασσιανού, της Χρυσανιωνίτισσας και του Αγίου Γεωργίου, σταματούσαν και ψάλλονταν κάποιοι ύμνοι για δέκα λεπτά, μετά «πετούσαν» τα Εξαπτέρυγα πάνω από τους τρεις Επιταφίους και ακολούθως η κάθε πομπή ακολουθούσε την πορεία προς το ναό της». Κάτι που θυμάται έντονα

ο Σταύρος Ιακώβου είναι οι διηγήσεις από τις μητέρες δύο φίλων και γειτόνων του, που έλεγαν ότι είχαν δει σε οράματα τον Άγιο Γεώργιο να περνά πάνω σε λευκό άλογο έξω από την εκκλησία και να κατευθύνεται προς την εκκλησία του Αγίου Κασσιανού.

Από τις πληροφορίες που μας έδωσε ο κ. Ιακώβου ήταν και το γεγονός ότι το θόλο μέσα στο ιερό τον αγιογράφησε, το 1973, ο Γιώργος Παπαδόπουλος, κάτοικος της οδού Αξιοθέας στην ίδια περιοχή. Ο κ. Παπαδόπουλος, με τον οποίο επικοινωνήσαμε, μας είπε ότι ζωγράφισε στο θόλο την Παναγία με τους Αγγέλους σε τεχνοτροπία παραδοσιακή βυζαντινή. Ο Γιώργος Παπαδόπουλος ήταν μετα-

ξύ των στρατιωτών που πολέμησαν στην περιοχή το 1974, αλλά και μεταξύ αυτών που βοήθησαν στην απομάκρυνση των εικόνων από το ναό. Η οικογένεια του κ. Παπαδόπουλου βοηθούσε πάντοτε στη φροντίδα του ναού, ενώ ο ίδιος – από πολύ μικρή ηλικία – βοηθούσε στο ναό και κρατούσε τα εξαπτέρυγα στις Λειτουργίες.

«Οι Γυναίκες Επιστρέφουν»

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου ήταν στο επίκεντρο των επεισοδίων κατά τις εκδηλώσεις «Οι Γυναίκες Επιστρέφουν», τον Ιούλιο του 1989. Να υπενθυμίσουμε ότι ένας από τους στόχους όσων συμμετείχαν στην εκδήλωση τότε, ήταν να πραγματοποιηθεί Θεία Λειτουργία στο παρεκκλήσι. Μεταξύ αυτών των ατόμων ήταν ο φωτορεπόρτερ Στέλιος Παπαστυλιανού, ο οποίος και συνελήφθη, από τον τουρκικό στρατό, μαζί με τον Μητροπολίτη Κιτίου Χρυσόστομο, τον τότε Χωρεπίσκοπο Αρσινόης Γεώργιο (νυν Μητροπολίτη Πάφου) και ορισμένες από τις γυναίκες που συμμετείχαν στην εκδήλωση, μέσα στο ναό του Αγίου Γεωργίου. Όπως μας διηγήθηκε ο κ. Παπαστυλιανού, οι ιερείς πρόλαβαν και άρχισαν τη Λειτουργία και για θυμιατήρι χρησιμοποίησαν ένα κεραμίδι.

Φωτογραφίες της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου της δεκαετίας του 1960 (από το αρχείο του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών) και φωτογραφία του 2001 από το υλικό που συνέλεξε η τεχνική δικαιοδική ομάδα.

Βίος Αγίου

Ο Άγιος Γεώργιος ο Τροπαιοφόρος γιορτάζει στις 23 Απριλίου (ημέρα του μαρτυρίου του) και στις 3 Νοεμβρίου (Ανακομιδή των λειψάνων του και εγκαίνια του ναού του στη Λύδδα της Παλαιστίνης). Στην Ευρώπη, κατά το 15ο αιώνα, η γιορτή του ήταν εξίσου σημαντική με αυτή των Χριστουγέννων. Είναι ο προστάτης Άγιος της Μόσχας, της Αραγονίας, της Γεωργίας, της Καταλονίας και της Αγγλίας. Ο Μεγαλομάρτυρας Γεώργιος γεννήθηκε γύρω στο 275 μ.Χ. στην Καππαδοκία. Ήταν 28 χρονών, όταν ομολόγησε την πίστη του και αποκεφαλίστηκε μετά από πολλά βασανιστήρια.

Η οδός Αγίου Γεωργίου σήμερα. Αριστερά είναι ο ναός.

Ο Άγιος Γεώργιος είναι από τους πλέον αγαπημένους αγίους των Κυπρίων, με τους περισσότερους ναούς και εικόνες από κά-

θε άλλον άγιο (εκτός από την Παναγία). Αφιερωμένα στον Άγιο Γεώργιο είναι και κάποια μοναστήρια. ■

Η άγνωστη κληρονομιά κατά μήκος της Νεκρής Ζώνης

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου συμπεριλαμβάνεται μεταξύ των μνημείων και των άλλων κτισμάτων της Νεκρής Ζώνης στη Λευκωσία, που αποτυπώθηκαν και αναλύθηκαν, το 2001, από το δικοινοτικό αναπτυξιακό πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών, με χρηματοδότηση από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Πολιτειών για τη Διεθνή Ανάπτυξη (USAID), μέσω του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP / UNOPS).

Η τεχνική δικοινοτική ομάδα του Ενιαίου Ρυθμιστικού Σχεδίου Λευκωσίας κατέγραψε επίσης τη φυσική και στατική κατάσταση των κτιρίων αυτών, και μελέτησε μέτρα για τη στήριξη και διάσωσή τους. Τα αποτελέσματα από τη δουλειά της ομάδας αυτής παρουσιάστηκαν σε εκδηλώσεις και δημοσιεύθηκαν, το 2008, στο βιβλίο «Λευκωσία: Η άγνωστη κληρονομιά κατά μήκος της Νεκρής Ζώνης», μέσα στα πλαίσια του θεσμού των Ευρωπαϊκών Ημερών Κληρονομιάς.

Όπως μας είπαν οι αρχιτέκτονες του δήμου Λευκωσίας, Ελένη Πετροπούλου και Σίμος Δρουσιώτης, λόγω άρνησης της τουρκικής πλευράς δεν επιτράπηκε η αναστήλωση των κυριότερων κτιρίων της ουδέτερης ζώνης. Έτσι, πολλά απ’

αυτά κινδυνεύουν άμεσα με κατάρρευση, μεταξύ αυτών και η εκκλησία του Αγίου Γεωργίου. Τα μέλη της τεχνικής δικοινοτικής ομάδας σημειώνουν στην αναφορά τους για την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου: Χρονολογείται στο 17ο αιώνα, είναι κτισμένη με πελεκητή πέτρα και έχει υποστεί μεταγενέστερες επεμβάσεις. Η εκκλησία είναι μέρος ενός μεγαλύτερου κτιριακού συνόλου, που περιλαμβάνει τα δύο νεοκλασικά σχολεία του Αγίου Κασσιανού, καθώς και το νεώτερο νηπιαγωγείο.

Η νότια πλευρά του ναού βρίσκεται επί της οδού Αγίου Γεωργίου, όπου ανοίγει και η κύρια είσοδος του, που οδηγεί στο νάρθηκα. Στο εσωτερικό του νάρθηκα υπάρχουν έντονα χρώματα στους τοίχους, καθώς και πέτρινα διακοσμητικά στοιχεία, που θυμίζουν λατινικά οικόσημα.